۶۸۵۸ سه‌شنبه ۲۷ شهریور ۱۴۰۳ ■ ۱۳ ربیع‌الاول ۱۴۴۶

روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران

ویژه فرهنگ، هنر و رسانه

هوش مصنوعی در خدمت تولیدات فاخر

روز گذشته رئیس صدا و سیما در افتتاحیه سومین نمایشگاه «رصتا» از لزوم نوآوری و معرفی خدمات جدید در رسانه ملی گفت

صفحه ۶

مردان قانون در لباس مبدل

سریال «پلیس مخفی»، اثری روانکاوانه است که قصه‌اش را در گونه حادثه‌ای روایت می‌کند

۷

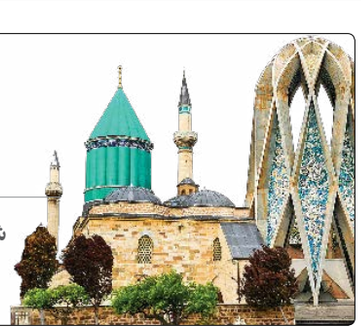

دلبری شعر فارسی از فرهنگ و هنر جهان

شعر ستون فقرات فرهنگ و هنر ایران است و فراتر از مرزهای ما را هم تحت تأثیر قرار داده است

۸

بی مایه و بلاتکلیف!

فیلم «ملاقات با جادوگر» کمدی ضعیفی است که برخی از خط قرمزهای جامعه را رد می کند

۱۰

زاویه دید

زنده‌کننده اندیشه‌های کهن پارسی

شهریار، شاعری یگانه در عصر معاصر بود که با تکیه بر اندیشه ایران فرهنگی، کلام موجز خود را در راه حفظ هویت ایرانی به کار گرفت

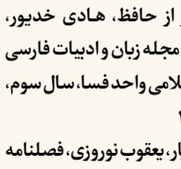

هما شهرام‌بخت
گروه فرهنگ و هنر

سیدمحمدحسین بهجت‌تبریزی، متخلص به شهریار، از شاعران معاصر ایران‌زمین بود. او ادامه‌دهنده غزل‌سرایی و ادبیات غنایی است و از کودکی با حافظ مأنوس بود. شهریار، حافظ را که استاد مسلم غزل قرن هشتم هجری است و غزل بخش زیادی از دیوان اشعارش را دربرمی‌گیرد، مراد خود می‌دانست و اشعارش را الگوی زندگی و شاعری خود قرار داد. ارادت شهریار به حافظ به حدی بود که او تخلص از بهجت را با تفأّلی به دیوان حافظ به شهریار تغییر داد. اشعار حافظ چونان منزلتی نزد او داشت که درباره آن چنین گفت: «بعد حافظ دهنی خوش به غزل باز نشد/ عارفان قفل ادب بر در این خانه زدند».

معناگرایی حافظ ثانی

شهریار در شیوه شعرگویی همچون حافظ معنا را فدای لفظ نکرد و زیبایی و معنا را در کلمات جست و آن را در اشعارش متبلور ساخت. درواقع حوادث و رخدادهای زندگی او را به سمت خلق و آفرینش غزل و به‌وجودآمدن غزل‌های پرسوز و گداز سوق دادند. شهریار ۵۳ غزل دارد که آنها را بر وزن، قافیه و غزل‌های حافظ سروده است و در نظر او اشعار حافظ ارزش و قرب بسیاری دارند: «گرامی دار چون جان شهریارا تربت حافظ/ که از حافظ کسی را من گرامی‌تر نمی‌دارم».

تأثیرپذیری شهریار از حافظ آگاهانه و به‌عمد بوده و او خود را حافظ ثانی می شمرد و این چنین گفت: «شهریارا چه رهاورد تو بود از شیراز/ که جهان هنرت حافظ ثانی دانست».

افزون برآن، او همچون حافظ به ملکوتی بودن روح باور داشت و ندای آن را به گوش همگان رساند که: «من نه آن مرغم که با دام طبیعت خو کنم/ باش تا بازآیدم از شاخه طوبی صفیر». شهریار همچون استاد جانی و دلی خود، حافظ در اشعارش شیوه عامیانه‌گویی را پیش‌گرفت و از کلماتی استفاده کرد که نقل دهان مردم کوچه و بازار است و همین امر باعث قبول و پذیرش اشعارش نزد مردم شد: «خواجه ما که زنده ابد است/ شعرا را گل سرسبد است». او در مدح حافظ اشعاری چند دارد که این بیت از آن جمله است: «ثناخوان توام تا زنده‌ام اما یقین دارم/ که حق چون تو استادی نخواهد شد ادا حافظ».

فردوسی‌وار؛ پاسدار زبان ملی

شیوه تأثیرپذیری شهریار از فردوسی نیز بسیار درخور توجه است. در این راه او همانند شاعران همشهری خویش، همچون قطران تبریزی و خاقانی، در استفاده از تلمیحاتی به شاهنامه صبغه شالوده‌شکنی را دنبال و مانند حافظ و دیوانش به فردوسی و شاهنامه نیز افتخار می‌کرد. او در این بیت: «چه خوش فرموده فردوسی/ هنر ارزانی ایران است» و اقلیم ایرانی متأثر از این بیت شاهنامه است: «هنر نزد ایرانیان است و بس/ ندارد شیر ژیان را به کس». استاد شهریار، فردوسی را به‌خاطر پارسی‌گویی و پاسداشت زبان فارسی که همچون شکر بیان می‌دارد: «چه زحمت‌ها به جان هموار در آن سال سی کردی/ به قول خویشتن زنده عجم زان پارسی کردی».

مردمی همچون شاعران کلاسیک

استاد شهریار در اشعارش به غیر از اشاراتی که به فردوسی دارد، از شخصیت‌های شاهنامه مانند هوشنگ، جمشید، ضحاک، سیاوش و فریدون نیز یاد می‌کند و از آنجا که اشعار او صبغه‌ای عامیانه دارند، به دیو سپید که رستم با آن نبرد کرد، چنگ می‌اندازد و می‌گوید: «گاه بیوشم به برف کوه دماوند/ دیو نمایم سپید و سلسله در پا». او همچنین در این رهگذر یادکردی دارد از داستان لطیف آشنایی زال و رودابه: «ابرو کمند رستم و گیسو کمند زال/ خود پهلوان به مویه و دستان به زابلی». نام‌بردن شهریار از نام‌های ناآشنای شاهنامه همچون قلعه کلات، همان سنت‌شکنی تلمیحانه وی است. کلات در شاهنامه اقامتگاه فرود، برادر کیخسرو و پسر سیاوش است.

شهریار در شیوه شعرگویی خویش روشی توأمان از سیاق سبک شاعران کلاسیک ایران و استعمال واژه‌ها و اصطلاحات دنیای امروز را اتخاذ کرد. او در استفاده از کلمات و کلام روزمره مردم، دنیا را به ماشینی کهنه تشبیه کرد: «تا به راه حق پیچد چرخ این کهن‌ماشین/ هی عوض چو راننده دنده می‌کند ما را».

شاعری تصویرساز

شهریار، استاد مسلم تصویرسازی است و در این راه همراه با عناصر روزگار مدرن طرحی نو درافکند و در یکی از اشعارش آفرینش خداوند را به فیلمی سینمایی مانند کرد که کوه‌ها تماشاگران آن هستند: «چه شکر گویمت ای چهره‌ساز پرده شب/ چه جای من که بر این صحنه کوه‌های بلند/ که چشم این همه فیلم فرح‌فزای تو را/ به صف ستاده تماشای سینمای تو را».

شهریار، شاعر ملی و معاصر ایران شاعری تصویرساز است که در خلق هنری خود به شاعران بزرگ و کهن ایران وفادار بود و درعین حال از واژه‌های روزگار امروز در اشعار خود بسیار سود می‌برد. او در این رهگذر به شاعرانی چون حافظ و فردوسی توسل جست و برای رساندن مقصود و هدف خویش از کلام آنها استفاده کرد.

رهرو کلام حق و ولایت‌پذیر امام‌عصر (عج)

شهریار همواره بیان می‌داشت که از کودکی با قرآن مأنوس بود و همین مؤانست با قرآن باعث خلق اشعار وی برای حضرت حجت(عج) شد. او در مدح و ستایش امام‌زمان(عج) و انتظار فرج ایشان اشعار زیادی به زبان ترکی و فارسی سرود. شهریار از درد هجران به‌خوبی آگاه بود و معنای انتظار را می‌دانست و درک می‌کرد. او در یکی از سروده‌هایش به ترکی عاشقی خود به حضرت و شکوه و شکایت از درد هجران را چنین توصیف کرد: «در انتظار تو می‌میرم و در این دم آخر/ دلم خوش است که دیدم به خواب گاه‌به‌گاهت». نزد شهریارِ شاعران ایران‌زمین فرهنگ و دین در یک راستا قرار داشتند و هرکدام مکمل دیگری بودند.

منابع:

دیوان شهریار، محمدحسین شهریار، مؤسسه انتشارات نگاه، ۱۳۸۷

زندگی ادبی و اجتماعی استاد شهریار، احمد کاویان‌پور، انتشارات اقبال، ۱۳۷۵

شعر معاصر ایران از بهار تا شهریار، حسن علی محمدی، انتشارات ارغنون، ۱۳۷۳

شهریار و شاهنامه، سجاد آیدنلو، نشریه فرهنگ، شماره‌های ۴۶ و ۴۷، تابستان و پاییز ۱۳۸۲

تأثیرپذیری شهریار از حافظ، هادی خدیور، سهیلا کاظمی‌مرام، مجله زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ادبیات اسلامی واحد فسا، سال سوم، شماره ۲، پاییز ۱۳۹۲

در شهر خیال شهریار، یعقوب نوروزی، فصلنامه تخصصی سبک‌شناسی نظم و نثر فارسی (بهار ادب)، سال سوم-شماره چهارم-زمستان ۱۳۸۹.

نگاهی تطبیقی بر سیمای امام‌زمان(عج) در شعر سید حیدر حلی و شهریار، کلثوم تنها، مجموعه مقاله‌های دهمین همایش بین‌المللی ترویج زبان و ادب فارسی، دانشگاه محقق اردبیلی، شهریور ۱۳۹۴.

رویداد

آغاز جشنواره ملی هنرهای نمایشی کودکان و نوجوانان

تئاتر سهم بزرگی در آینده کودکان دارد

دبیر نوزدهمین جشنواره ملی هنرهای نمایشی کودکان و نوجوانان گفت: این رویداد هنری فرصت مناسبی است برای این که نوجوانان بتوانند در جامعه حضور یابند، ارتباط برقرار کرده و با اعتماد به نفس بالا خود را معرفی کنند.

سارا روستاپور در آستانه آغاز این جشنواره در این زمینه افزود: این جشنواره رویداد بسیار خوبی است، چراکه نوجوانان را دیده و درک کرده و به آنها فرصتی داده که می‌توانند از آن استفاده کنند. با توجه به شعار جشنواره (این صحنه خانه ماست) در واقع صحنه نمایش به نوعی خانه آن‌هاست. بحث تئاتر و نمایش بسیار مهم است، نه صرفا برای بچه‌ها که می خواهند بازیگر شوند یا تئاتر را شغل خود بدانند، بلکه از آن برای حضور بیشتر در اجتماع استفاده کنند.

او درباره نحوه برگزاری این جشنواره توضیح داد: حدود ۵۰۰۰ عضو کانون و گروه‌های آزاد در این رویداد شرکت کردند. برگزاری چنین جشنواره‌ای کار سختی است چراکه سرمایه‌گذاری چندانی در این امر وجود ندارد و کانون بسیار اتفاق خوبی را رقم زده و این فرصت را فراهم کرده تا بچه‌ها بتوانند حضور یابند و اجرا کنند. ۱۹ هزار نفر در ایران این نمایش‌ها را دیده‌اند.

۵۳۰ نمایش به دست ما رسید که از این میان ۱۷ نمایش به مرحله نهایی راه پیدا کردند تا از ۲۷ تا ۳۰ شهریور در تهران اجرا شوند و داوران ببینند و امتیاز دهند. در روز پایانی برگزیدگان اعلام خواهند شد.

به گفته وی فرآیند برگزاری این جشنواره از ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۳ آغاز به کار کرد و شیوه‌نامه نیز در آبان سال گذشته ارسال شده بود. اتفاق بسیار مهم، حضور گروه‌های آزاد بود چون همیشه بچه‌ها کانونی بودند اما این بار گروه‌های آزاد نیز حضور یافتند. همچنین کارگاه‌های آموزشی برگزار شد و داوران به صورت حضوری یا برخط با گروه‌های نمایشی صحبت کردند و تجربیات خود را در اختیار بچه‌ها قرار دادند تا سطح کیفی آثار بالا بیاید و این اتفاق خوبی بود و تجربه خوبی را برای همه رقم زد.

روستاپور از مجید قناد، امیر سلطان‌احمدی، امیر مشهدی‌عباس، حسن دادشکر و زهرا صبری از بزرگان تئاتر کودک به‌عنوان داوران بخش نمایش صحنه‌ای نام برد و همچنین توضیح داد سه داور نوجوان نیز در کنار این داوران کسب تجربه خواهند کرد.

درعین حال مهدی کاموس، امیر مشهدی‌عباس و آزاده انصاری در بخش نمایشنامه‌نویسی و بهرام بهبهانی، سید جمال میرجعفری و فرزاد زیدی‌نژاد نیز در بخش خلاق داوری جشنواره را برعهده دارند.

او در همین حال گفت: این رویداد تلاش می‌کند به خانواده‌ها یادآوری کند تئاتر بسیار مهم است و باید در سبد خانوار قرار گیرد. سینمای کودک اوضاع چندان خوبی ندارد، اما تئاتر به نسبت بهتر است و خانواده‌ها با کانون آشنا شوند و بدانند که تئاتر چه سهم بزرگی در آینده کودکان خواهد داشت.

دبیر این دوره جشنواره همچنین یادآور شد: یک مدرس بین‌المللی استیژ از کشور ترکیه نیز قرار است در جشنواره برای کارشناسان و مربیان کانون کارگاهی برگزار کند. برگزاری نقد و بررسی نشست‌ها از دیگر برنامه‌هایی است که در این دوره از جشنواره تدارک دیده شده و امیدوارم سال آینده این جشنواره با کیفیت بالاتری برگزار شود. در پایان نیز یک جایزه ویژه آرای مردمی خواهیم داشت که در پایان به بهترین اثر تعلق خواهد گرفت.

نوزدهمین جشنواره هنرهای نمایشی کودکان و نوجوانان در روزهای ۲۷ تا ۳۰ شهریور ۱۴۰۳ در تهران برگزار می‌شود.